

Música 3

Educació Primària

SAN PABLO

www.pizzicato.sanpablo.es

Autors: Vicente Gil Arráez
Lamberto del Álamo Caballero

Direcció: Juan Carlos Pinto

Equip editorial: Octavio Figueredo
Juan Antonio López
Ascensión Morillo

Revisió: Dulce María Toledo

Correcció: José Miguel Sanz

Disseny gràfic: Susana Rosendo

Il·lustració: Gustavo Pinela

Maquetació: Ascensión Morillo

Partitures: Ascensión Morillo

Lloc web: Departamento Multimedia

© SAN PABLO 2015 (Protasio Gómez, 11-15. 28027 Madrid)
Tel. 917 425 113 - Fax 917 425 723
E-mail: musica@sanpablo.es
www.sanpablo.es

© Vicente Gil Arráez
Lamberto del Álamo Caballero, 2015

Distribució: SAN PABLO. Divisió Comercial
Resina, 1 - 28021 Madrid * Tel. 917 987 375 - Fax: 915 052 050
E-mail: ventas@sanpablo.es
ISBN: 978-84-285-4681-2
Depósito legal: M. 11.586-2015
Imprés en Artes Gráficas Gar.Vi. 28970 Humanes (Madrid)
Printed in Spain. Imprés a Espanya

Música

Educació Primària

1

Els instruments de la nostra aula de música

- Quins d'aquests instruments veus en la teua aula de música?
- Coneixes el nom dels que apareixen en la il·lustració?
- Has practicat ja algun d'ells? Saps com fer-ho?

Classifiquem els instruments de l'aula de música

La majoria dels instruments de l'aula de música són de xicoteta percussió. Amb ells podem fer ritmes per a acompanyar cançons o crear interessants efectes de so.

- Observa la següent classificació i aprén el nom dels instruments.

- Instruments de pegat

Pandero

Timbala

Canoes

- Instruments de fusta

Caixa xinesa

Claus

Carabassa

Castanyoles

- Instruments de metall

Triangle

Cròtals

Cascavells

Sonall

- Instruments de làmines

Xilòfon

Metalófono

Carilló

Reconeix el que sona

Escolta les mostres sonores de la gravació i digues a quins instruments corresponen.

Llenguatge musical

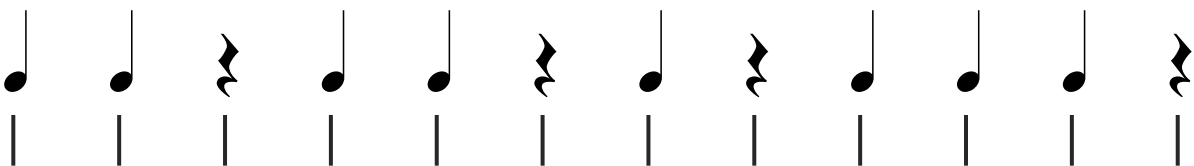
Les figures

Repàs:

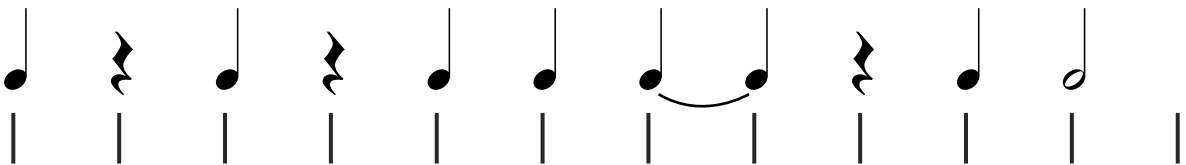
				
Blanca	Negra	Corxeres	Silenci de negra	Pols

1. Practica els següents exercicis seguint les indicacions del teu professor.

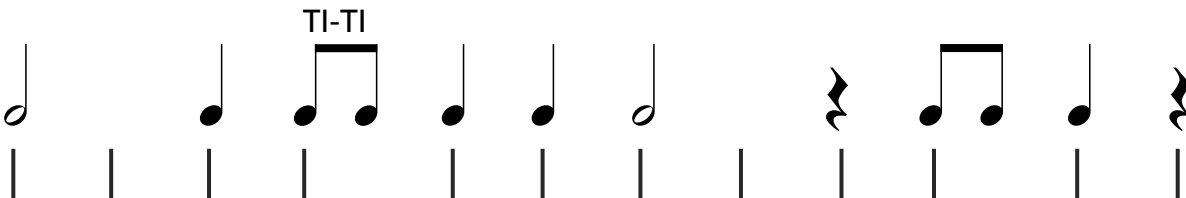
a)

b)

c)

2. Practica els següents ritmes amb colps. Repeteix cadascun diverses vegades.

a)

b)

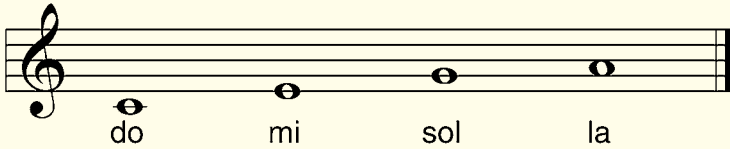
c)

Llenguatge musical

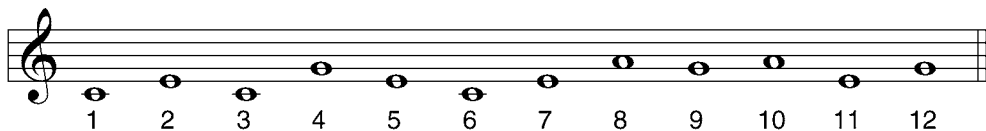
Les notes

Repàs:

Clau de sol Pentagrama

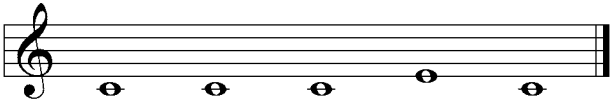
do mi sol la

1. Anomena en veu alta les notes d'aquesta sèrie.

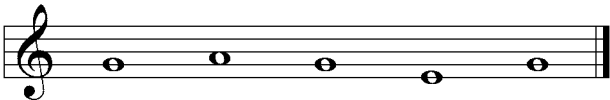

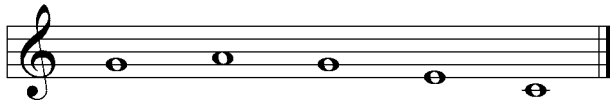
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

2. Entona aquests motius melòdics imitant el professor com si fores l'eco.

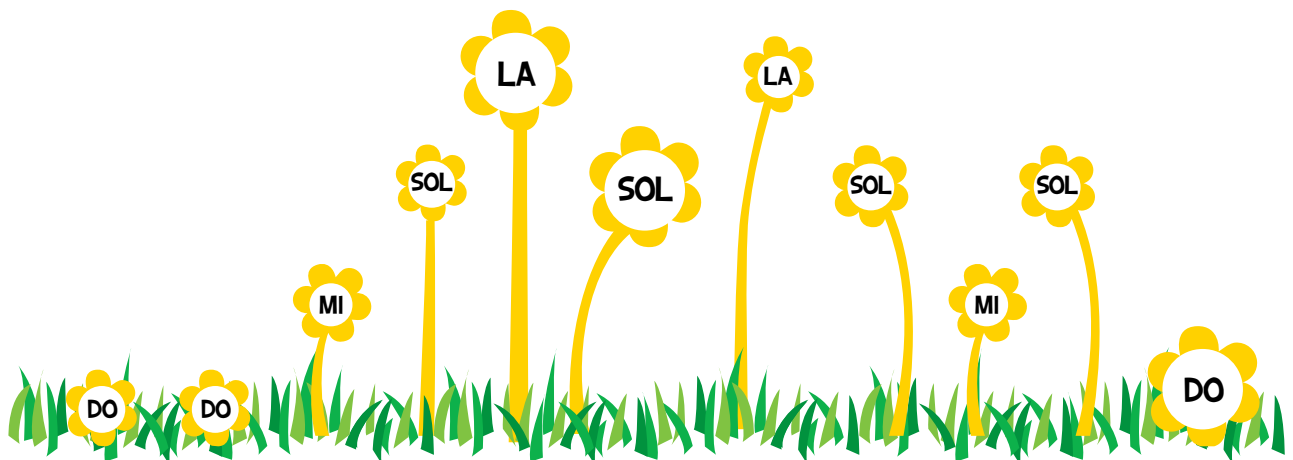
a)

b)

c)

d)

3. Entona aquesta melodia tenint en compte l'altura i grandària de les notes.

Audició: *Parade of the tin soldiers* de Leon Jessel

El compositor i l'obra

Leon Jessel és un compositor alemany que va viure entre 1871 i 1942. A més d'altres obres, va compondre moltes peces ballables, com a valsos o polques que eren molt reconegudes en la seua època.

Parade of the tin soldiers és la seua peça més popular. D'ella s'han fet nombroses versions, incloent alguna per a dibuixos animats.

Escolta aquesta versió per a orquestra. En ella podem distingir diferents frases musicals i també alguns instruments comuns.

- Escolta les explicacions del professor sobre el musicograma. Després segueix-los marcant el pols o acompanyant la música amb un instrument de l'aula.

MUSICOGRAMA

A1				
A2				
B				
A3				
C1				
C2				

Cançó: La flauta de Bartolo

- Escolta i aprén la cançó: *La flauta de Bartolo* (Popular. Adaptació: Vicente Gil).

1. Bartolo tenía una flauta
con un agujero solo,
y a todos daba la lata,
con su flauta, el buen Bartolo.

*Pi ri pi pi ri pi pi, pi,
pi, ri, pi, pi, ri, pi, pí,
y a todos daba la lata,
con su flauta, el buen Bartolo.*

2. Bartolo tenía un violín
con cuerdas de clavicordio;
los vecinos se quejaban:
-¡hay que ver, menudo incordio!

*Pi ri pi pi ri pi pi, pi,
pi, ri, pi, pi, ri, pi, pí,
los vecinos se quejaban:
-¡hay que ver, menudo incordio!*

3. Bartolo tenía un tambor
con el parche medio roto,
y siempre que lo tocaba
se formaba un alboroto.

*Pi ri pi pi ri pi pi, pi,
pi, ri, pi, pi, ri, pi, pí,
y siempre que lo tocaba
se formaba un alboroto.*

4. Y tocaba los platillos,
en la banda de su pueblo;
el alcalde le detuvo
por ir siempre a contratiempo.

*Pi ri pi pi ri pi pi, pi,
pi, ri, pi, pi, ri, pi, pí,
el alcalde le detuvo
por ir siempre a contratiempo.*

- Escolta de nou la cançó i acompanya-la amb l'instrument que t'indique el professor.

Flauta dolça

Primers passos

Per a tocar la flauta correctament deus:

- Mantindre l'esquena recta i els colzes lleugerament separats del cos.
- Tapar els tres forats superiors amb la mà esquerra. El forat posterior amb el dit polze.
- Tapar els quatre forats inferiors amb la mà dreta.
- Bufar suaument pronunciant la síl·laba "tu".

La nota Si en la flauta dolça

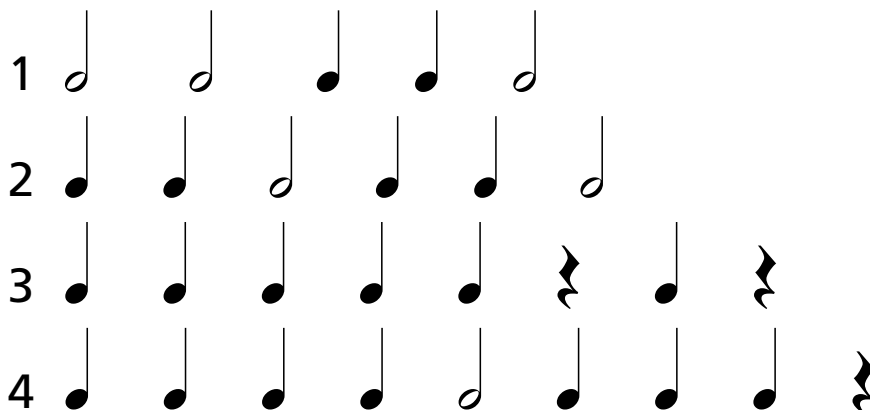
La nota Si s'obté tapant el primer forat superior i el posterior. Els altres dits han de romandre prop de les seues posicions.

El primer exercici consistirà a fer diverses notes Si llargues, mantenint la intensitat i l'afinació uniformes.

Si Si Si etc.

- Practica ara la següent peça en què intervé només la nota Si. Després toca-la mentres sona la gravació.

Eco en la muntanya

ACTIVITATS

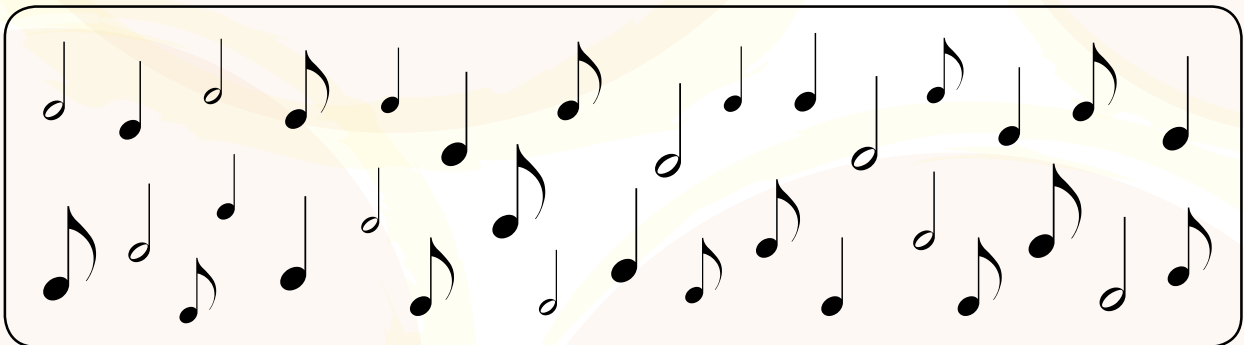
- Tenint en compte el valor de les figures, quants polsos sumen cadascuna d'aquestes sèries? Escriu-ho al teu quadern.

a)

b)

c)

- Quina figura és la més abundant en aquest revoltim, la blanca, la negra o la corxera?

- Escriu al teu quadern la fitxa sobre el compositor de l'audició d'aquesta unitat.

- Nom i cognom.
- País d'origen.
- Data de naixement i mort.
- Títol de la seua obra més popular.

- Elabora un xicotet cartell amb imatges o dibuixos d'instruments de la teua aula de música indicant el seu nom.

Trobaràs més
activitats en:
www.pizzicato.sanpablo.es

EL MÓN DE LA MÚSICA

Instrumentos escolares en l'orquestra?

Alguns dels instruments utilitzats en les aules dels col·legis formen part també de la plantilla instrumental de les orquestres simfòniques. Entre ells podem citar al triangle, la caixa xinesa o les castanyoles.

La polca, un ball alegre

La polca és un ball viu d'origen europeu molt estès també a Amèrica. La més popular porta el títol *Polca del barril de cervesa*. També són molt conegudes les polques compostes pel músic austríac Johann Strauss.

Flautes com les de Bartolo?

No hi ha flautes amb un sol forat. Però hi ha un tipus de flauta molt estès al món, amb dos forats superiors i un en la part posterior. L'interpretet toca la flauta amb una mà i, amb l'altra, un xicotet tambor.

L'eco

L'eco és un fenomen sonor que es produeix quan un so rebota en una paret i torna al seu punt d'origen. Generalment l'eco es produeix en coves, túnels o valls.

Senzilla i divertida

La flauta d'èmbol és un dels instruments habituals de l'aula de música. El seu funcionament es basa en acurtar o allargar la seua longitud per mitjà d'un èmbol. D'aquesta manera podem aconseguir sons d'altura diferent i, sobretot, divertits *glissandos*.

Qui va inventar el nom de les notes?

El nom de les notes (do, re, mi...) s'atribueix a un monjo italià anomenat Guido D'Arezzo que va viure fa alguns segles. Es va basar en el començament d'uns versos llatins.

2

La veu humana: l'instrument més pròxim

- T'agrada cantar? Ho fas habitualment?
- Saps com s'anomenen les agrupacions musicals formades exclusivament per cantants?
- Et suggereixen alguna cosa les paraules *soprano* o *baríton*?

La veu en la música

La veu està considerada com un instrument musical més. També es diu que és l'instrument més expressiu, és a dir, el que té major capacitat d'emocionar.

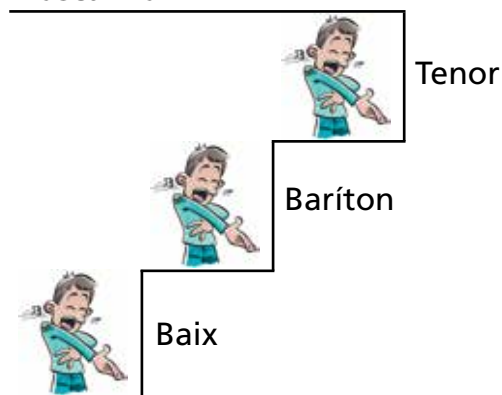
La veu intervé en una gran part de la música que coneixem i, quasi sempre, com a protagonista.

En les òperes, que són obres de grans dimensions per a orquestra, veus solistes i cor, podem apreciar les enormes possibilitats tècniques i expressives de la veu humana.

Classificació de les veus en música

Segons el seu registre greu o agut, les veus es classifiquen en els tipus següents:

Masculina

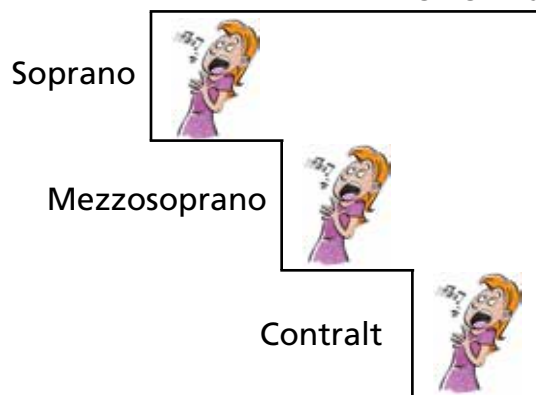

Aguda

Mitja

Greu

Femenina

Les veus de xiquets i dones es coneixen també com a **veus blanques**.

El cor

La formació vocal més nombrosa és el **cor mixt**. Un cor mixt està format per veus masculines i femenines. Generalment, els cors organitzen les veus segons els quatre tipus bàsics: soprano, contralt, tenor i baix.

Els cors poden actuar amb acompanyament instrumental o sense ell. En aquest últim cas es diu que canten a **capella**.

Els cors *gospel* estan especialitzats en la interpretació del repertori d'espirituals negres.

Reconeix el que sona

Escolta la gravació i tracta d'identificar les mostres sonores, ordenant-les per ordre d'aparició:

Tenor - Baix - Soprano - Contralt - Cor mixt

Llenguatge musical

El compàs de dos per quatre

Anomenem compàs a la divisió del temps musical en parts iguals. El compàs de 2/4 consta de dos temps o polsos.

- Comprova que en aquest exemple la suma de les figures i silencis de cada compàs és igual a dos.

- Interpreta els següents ritmes amb "TA" i assenjala el pols.

a) Musical notation in 2/4 time with vertical tick marks below each measure to indicate the pulse.

b) Musical notation in 2/4 time with vertical tick marks below each measure to indicate the pulse.

- Escolta els ritmes tocats pel professor i digues a quina d'aquestes partitures corresponen.

1

2

3

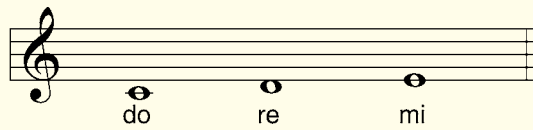
4

5

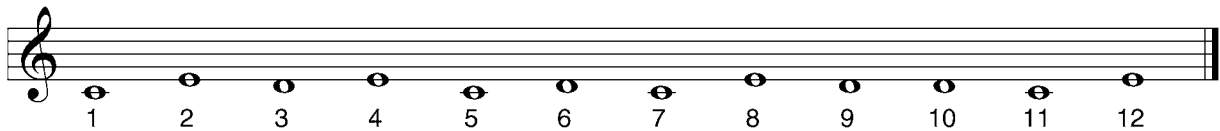
6

Llenguatge musical

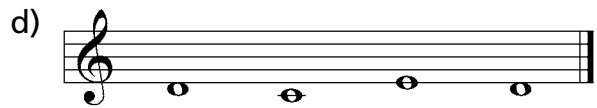
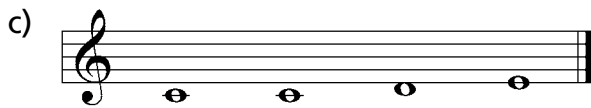
La nota RE

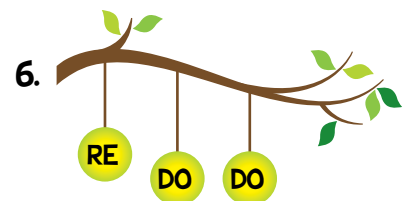
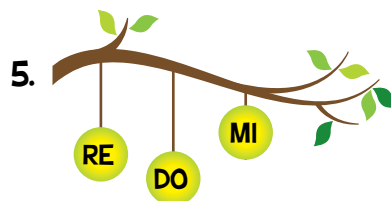
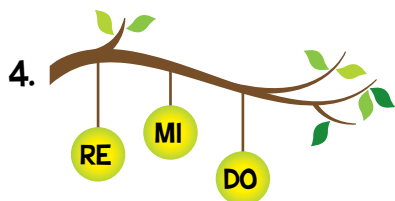
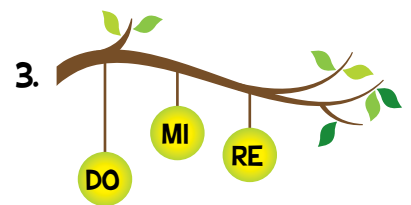
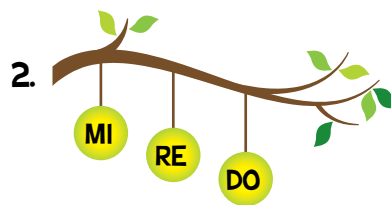
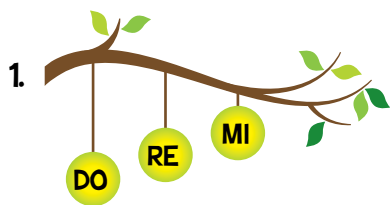
- Anomena en veu alta les notes de la següent partitura.

- Repeteix, en forma d'eco, els següents motius cantats pel professor.

- Escolta els motius melòdics tocats pel professor amb la flauta, el piano o un altre instrument i digues a quin dibuix corresponen.

Audició: Duet de *La Flauta Màgica* de Mozart

El compositor

Wolfgang Amadeus Mozart és el compositor més popular de tots els temps. També és reconegut com el músic més genial de la història.

Va nèixer en 1756 a Salzburg (Àustria) i va començar a compondre i donar concerts sent encara un xiquet.

L'obra

La Flauta Màgica és una de les obres més famoses de Mozart i de tot el repertori operístic. És com un conte fantàstic sobre l'amor dels seus protagonistes, Tamina i Pamino, i un curiós personatge mescla d'home i pardal, anomenat Papageno.

La peça de la gravació és un bell duet interpretat per Tamina i Pamino.

- Segueix el musicograma amb ajuda del professor.

MUSICOGRAMA

INTRO
(Orquestra)

A1

B1

A2

B2

CODA

Cançó: Yankee Doodle

Yankee Doodle és una vella cançó nord-americana de caràcter patriòtic, popularitzada en tot el món gràcies a la seua aparició en el cine i sèries de dibuixos animats.

- Practica en primer lloc la lletra i, després, canta-la seguint la gravació.

1. Yankee Doodle went to town,
a-riding on a pony,
he stuck a feather in his hat
and called it macaroni.

*Yankee Doodle, keep it up,
Yankee Doodle dandy;
mind the music and the step,
and with the girls be handy!*

*Yankee Doodle, keep it up,
Yankee Doodle dandy;
mind the music and the step,
and with the girls be handy!*

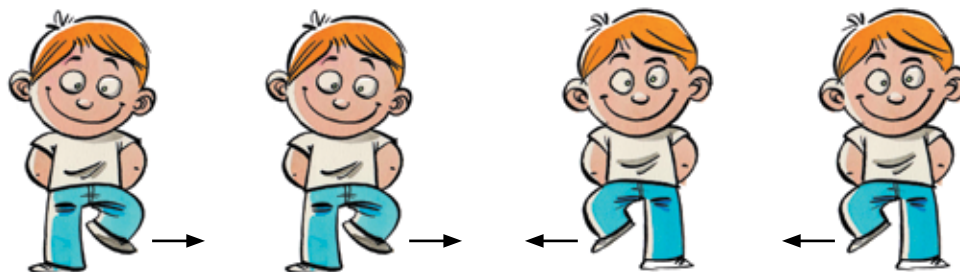
3. There was Captain Washington
upon a slapping stallion
a-giving orders to his men.
I guess there was a million.

2. Father and I went down to camp
along with Captain Gooding
and there we saw the men and boys
as thick as hasty pudding.

*Yankee Doodle, keep it up,
Yankee Doodle dandy;
mind the music and the step,
and with the girls be handy!*

- Escolta de nou la cançó i realitza aquesta coreografia seguint la música.

ESTROFES

Dos passos laterals cap a l'esquerra i dos cap a la dreta.

TORNADES

Quatre passos cap avant i quatre cap a darrere.

Flauta dolça

LA

SI

● Practica atentament els següents exercicis. Repeteix diverses vegades cadascun d'ells.

1.

2.

3.

4.

● Practica la següent peça. Les notes xicotetes i blaves són notes guia, escolta-les però no les toques. Després, interpreta la peça escoltant el CD.

Make up!

Vicente Gil

Escolta

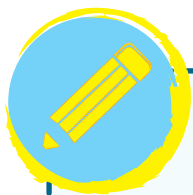
Toca

Escolta

Toca

Tapa els forats de la flauta amb fermesa però sense fer força. Recorda que has de bufar suaument pronunciant la síl·laba "tu".

ACTIVITATS

- Escriu al teu quadern la resposta correcta a les següents preguntes.

1. Què és un cor mixt?
 - a) Un cor format per veus masculines i femenines.
 - b) Un cor format per cantants de diferents nacionalitats.
 - c) Un cor que actua unes vegades amb orquestra i altres sense ella.
2. ¿Què significa cantar *a capella*?
 - a) Cantar de memòria, sense mirar la partitura.
 - b) Cantar en la capella d'una església.
 - c) Cantar sense acompanyament instrumental.

- Fes una llista de totes les coses que es poden fer amb la veu.

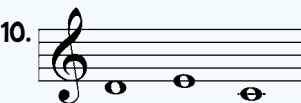
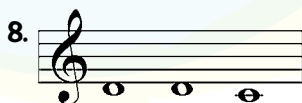
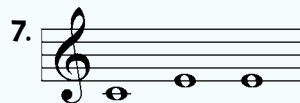
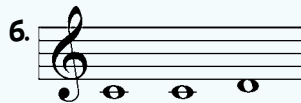
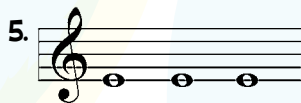
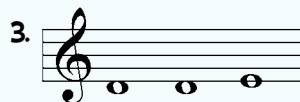
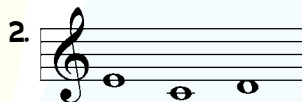
- En aquesta unitat hem escoltat un duet de la cèlebre òpera *La Flauta Màgica*. Tria el cognom del seu compositor i escriu-ho al teu quadern.

Vivaldi - Beethoven - Mozart - Albéniz

- Escriu al teu quadern quins d'aquests noms no corresponen a cap personatge de *La Flauta Màgica*.

Otelo - Papageno - Aida - Tamina - Sigfrido - Pamino

- Localitza dos partitures iguals.

Trobaràs més activitats en:
www.pizzicato.sanpablo.es

EL MÓN DE LA MÚSICA

Els xiquets del cor

En 2004, la pel·lícula francesa *Les choristes* (Els xiquets del cor) va obtenir un gran èxit comercial i les seues cançons es van fer molt populars. La pel·lícula conta la història del cor d'un internat de xiquets al començament del segle XX.

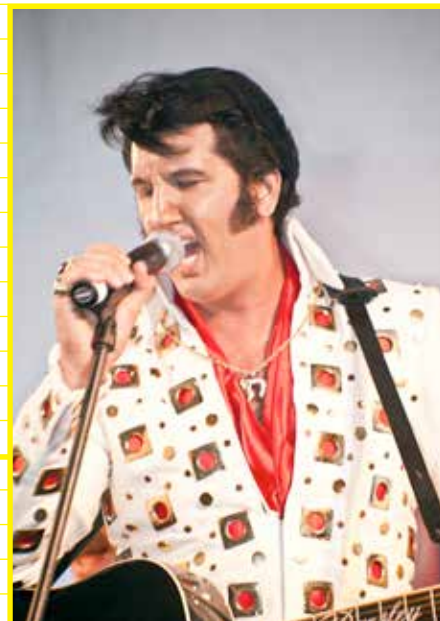
El bel cant

Es coneix amb aquest nom a un estil de cant molt virtuosístic, propi de l'òpera italiana del segle XVIII. Podem trobar-ho sobretot en obres de Rossini o Donizetti.

Elvis Presley, el rei

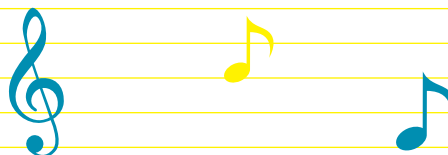
Un dels majors ídols en la història de la música popular és el cantant nord-americà Elvis Presley (1935-1977), conegut com "El rei del Rock&roll" o, simplement, "El rei". Periòdicament es celebren festivals en la seua memòria als quals acudeixen altres cantants imitant el seu vestuari i estil.

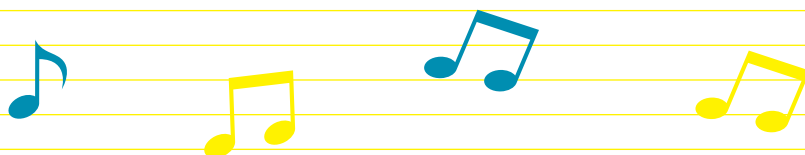
La veu: un instrument delicat

La tècnica vocal és summament exigent. A més d'una sòlida formació, els cantants professionals han d'extremar la cura de la seua veu i l'alimentació, evitant excessos de qualsevol tipus.

Es pot viure de xiular?

Encara que sembla difícil de creure, la història de la música conta també amb alguns virtuoses del xiulit. És el cas de l'espanyol Francisco Rodríguez, que sota el pseudònim artístic de Kurt Savoy, és una de les figures més rellevants d'aquesta curiosa especialitat.

El canvi de la veu en la pubertat

Durant la pubertat, entre els 12 i els 15 anys, es produeixen una sèrie de canvis importants en el nostre organisme. Entre altres, la modificació de les cordes vocals i la laringe, que fan que la nostra veu es torne més greu. El canvi és major en els xics que en les xiques.

3

Música per a la intimitat: els instruments de corda

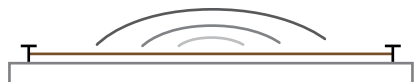
- Sabries distingir una viola d'un violoncel?
- Creus que alguns instruments, com l'arpa, són més apropiats per a les dones?
- Has vist alguna vegada un piano per dins? Saps com es produeix el so en aquest instrument?

Polsar, fregar o percutir: els instruments de corda

Els instruments de corda són aquells que sonen fent vibrar les seues cordes tensades pels seus extrems. El so que resulta al fer vibrar una corda depèn, bàsicament, de la seua longitud: a major longitud, més greu serà el so.

Major longitud = so greu

Menor longitud = so agut

En molts instruments de corda, les diferents notes s'obtenen "polsant" les cordes amb els dits. D'aquesta manera acurtem la longitud de la corda i obtenim una nota més aguda.

Altres instruments d'aquesta família, com l'arpa, tenen una corda per a cada nota i, per tant, no cal "polsar" les cordes.

Segons la forma en què obtenim el so, estarem davant de les següents subfamílies d'instruments de corda:

- Corda polsada

Guitarra

Arpa

- Corda percutida

Piano

- Corda fregada

Violí

Viola

Violoncel

Contrabaix

Reconeix el que sona

Escolta la gravació i tracta d'identificar els següents instruments de corda, ordenant-los per ordre d'aparició:

Guitarra - Piano - Violí - Contrabaix

Llenguatge musical

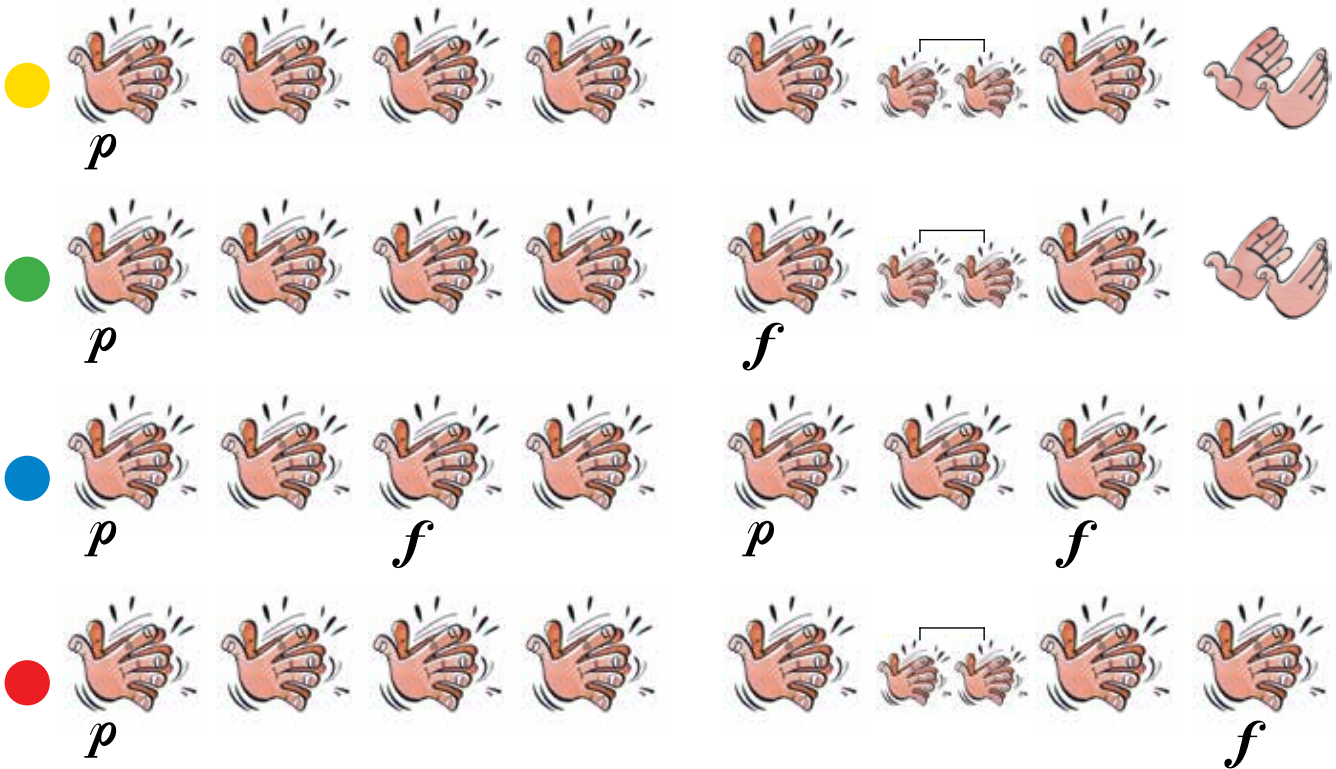
Les indicacions d'intensitat

En una partitura, les indicacions d'intensitat són abreviatures que ens indiquen la forma d'interpretar les notes. A continuació mostrem dos exemples:

p = piano (suau)

f = forte (fort)

- Interpreta el següent pictograma amb colps, tenint en compte les indicacions d'intensitat.

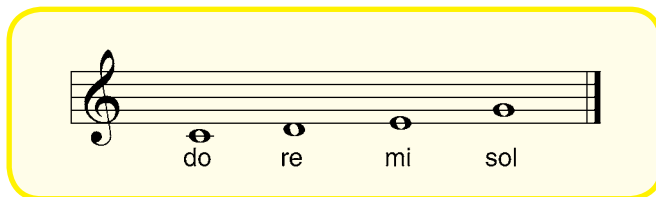

- Interpreta les següents partitures amb "TA". Recorda el significat dels signes *p* i *f*.

Llenguatge musical

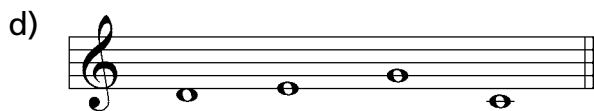
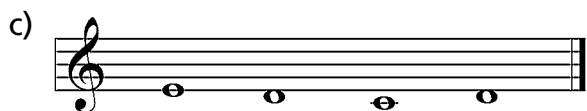
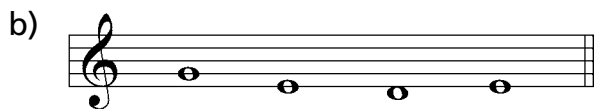
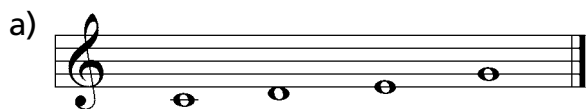
Les notes

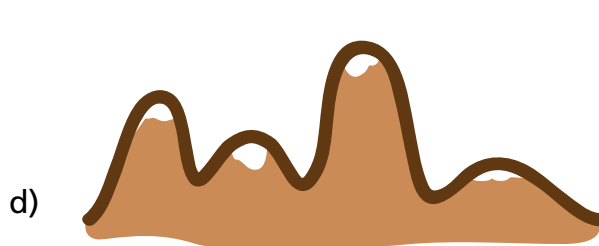
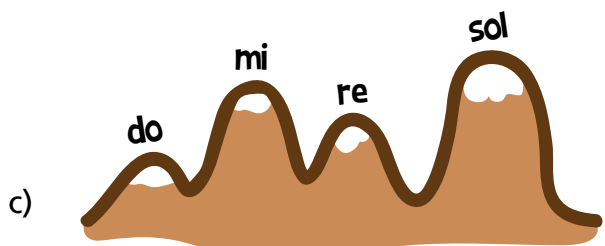
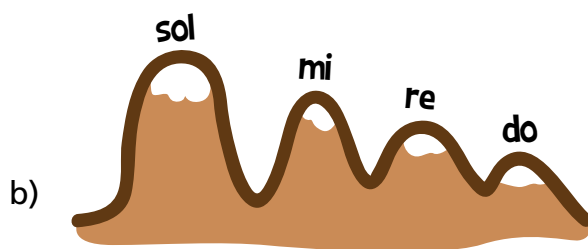
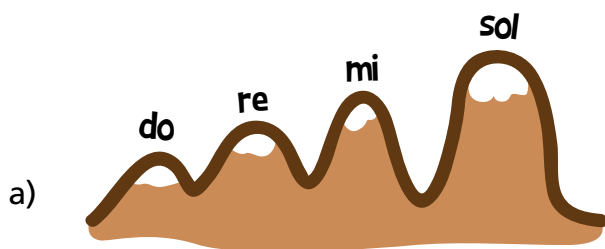
- Anomena en veu alta les notes d'aquesta sèrie.

- Repeteix, en forma d'eco, els següents motius melòdics cantats o tocats pel professor.

- Entona els següents pictogrames tenint en compte que l'altura de les notes es corresponen amb la de les muntanyes. En l'últim exemple, hauràs de deduir el nom de les notes.

Audició: *Gran vals per a guitarra* de Francisco Tárrega

El compositor

Francisco Tárrega és un cèlebre compositor i guitarrista espanyol nascut en la província de Castelló en 1852. Entre les seues obres es troben algunes de les peces més populars per al repertori de guitarra, com a *Records de l'Alhambra*.

L'obra

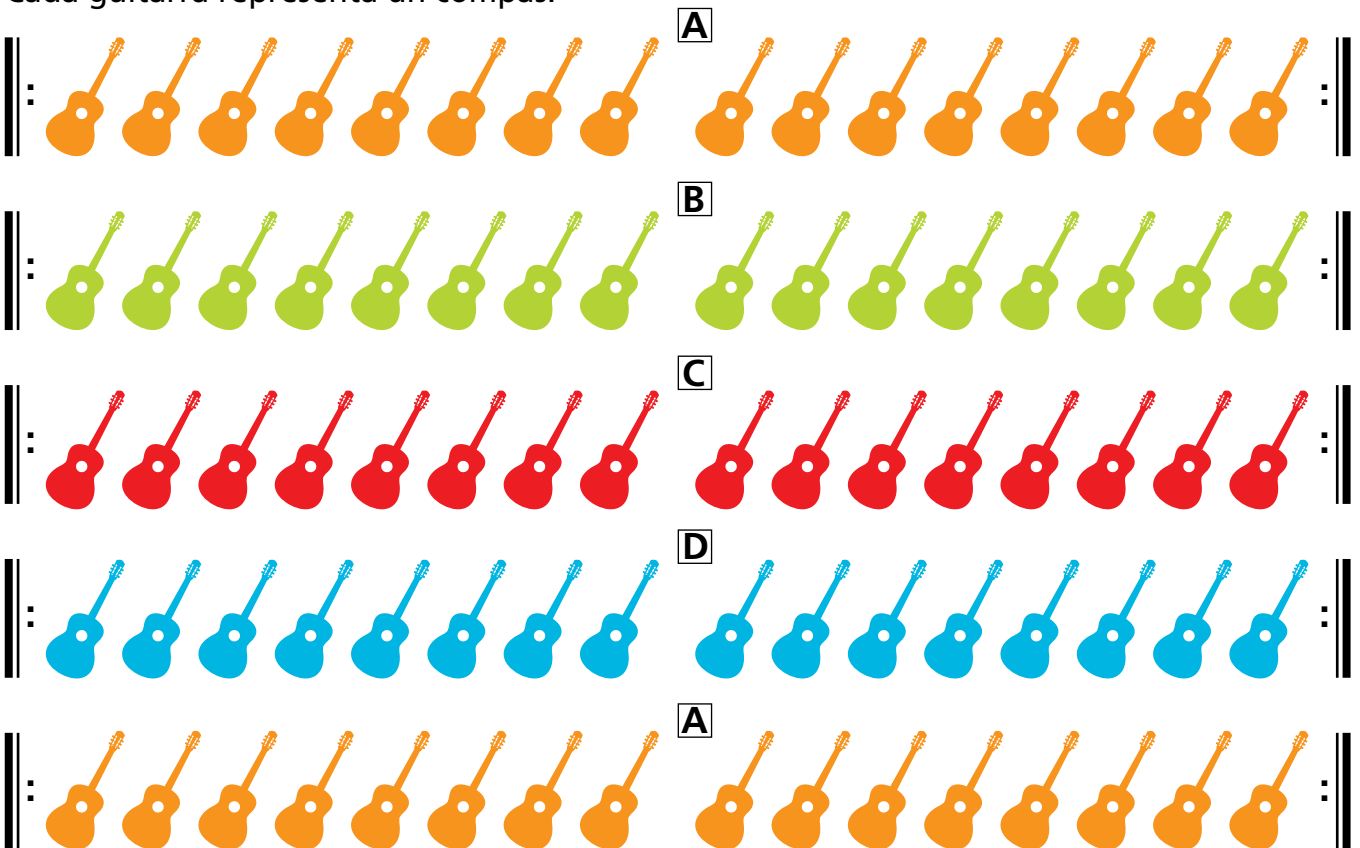
El *Gran vals per a guitarra* està format per quatre valsos, cadascun dels quals sona dues vegades, excepte el primer que es repeteix dues vegades més al final. Tots els valsos tenen una duració de 16 compassos.

Esta composició s'ha fet molt popular en tot el món perquè una coneguda empresa de mòbils ha utilitzat un xicotet fragment d'ella com a to de crida.

- Escolta la gravació i intenta seguir el musicograma. Sabries dir en quina de les parts s'escolta el famós to dels mòbils?

MUSICOGRAMA

Cada guitarra representa un compàs.

Cançó: *Gatatumba* (nadala popular)

Les nades són cançons populars pròpies del Nadal. És habitual acompanyar-les amb certs instruments rústecs com la simbomba, la botella d'anís, la carraca o el morter.

- Escolta i aprén la cançó: *Gatatumba*.

1. *Gatatumba, tumba, tumba,*
con sonajas y panderos.
Gatatumba, tumba, tumba,
cómo brillan los luceros.
Gatatumba, tumba, tumba,
suena el pito y el rabel.

Gatatumba, tumba, tumba,
tamboril y cascabel.

2. *Gatatumba, tumba, tumba,*
¡qué bonita Navidad!
Gatatumba, tumba, tumba,
con turrón y mazapán.
Gatatumba, tumba, tumba,
vamos todos a Belén.

Gatatumba, tumba, tumba,
la Virgen y san José.

- Escolta de nou la cançó i acompanya-la amb l'instrument que t'indique el professor entre els següents.

Cascavells

Morter

Pandereta

Triangle

Botella d'anís

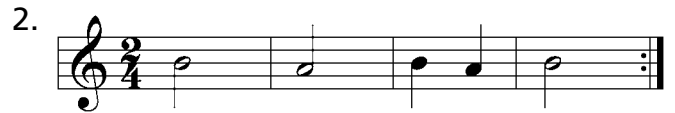
Pandero

Flauta dolça

- Practica atentament els següents exercicis. Repeteix diverses vegades cadascun d'ells.

- Practica la següent peça. Les notes xicotetes i blaves són notes guia, escolta-les però no les toques. Després, interpreta la peça escoltant el CD.

Vell rabel

Vicente Gil

Intro A

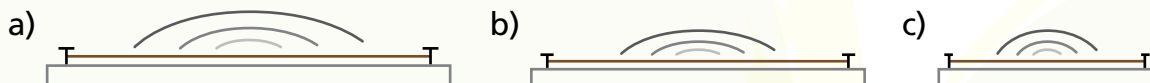
FIN B

D.C. a FI sense reperir

No oblidis que els forats superiors de la flauta, i el posterior, es tapen amb la mà esquerra. Els inferiors es tapen amb la dreta.

ACTIVITATS

- Quina d'aquestes cordes sonaria més aguda? Explica al teu quadern la teua resposta.

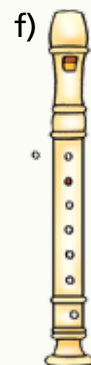
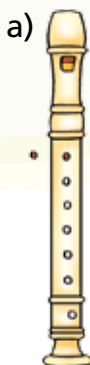
- Què signifiquen les abreviatures *p* i *f*?
Què hem de fer al trobar-les en una partitura?
- Quina és la nota que més es repeteix en esta partitura?

- Escriu al teu quadern quina frase de les següents no és verdadera.
 - Francisco Tárrega és un cèlebre compositor i guitarrista espanyol.
 - Francisco Tárrega va nèixer a la província de Múrcia en 1951.
 - Una de les peces més populars de Francisco Tárrega és *Records de l'Alhambra*.
- Escriu al teu quadern el nom dels instruments que formen la família del violí.

- Quina d'aquestes posicions corresponen a les notes LA i SI en la flauta dolça?

Trobaràs més
activitats en:
www.pizzicato.sanpablo.es

EL MÓN DE LA MÚSICA

Stradivarius, un artesà virtuós

Encara en els nostres dies es continuen considerant els violins fabricats fa segles pel constructor italià Antonio Stradivarius, com els més perfectes en la història d'aquest instrument.

Què han d'agrair-li els violinistes als cavalls?

L'arc amb què es freguen els instruments de la família del violí està format per uns 200 pèls de cavall. La qualitat de l'arc és tan important com la del propi instrument.

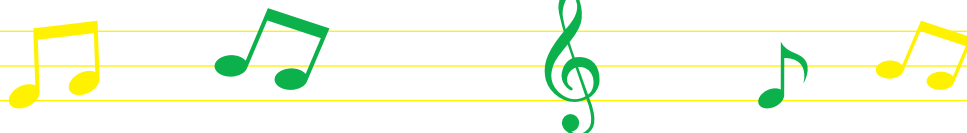
La viola de mà

No, no. No es tracta de cap malaltia. La viola de mà és un instrument de corda, anterior a la guitarra, que va ser molt popular a Espanya i Portugal fa diversos segles.

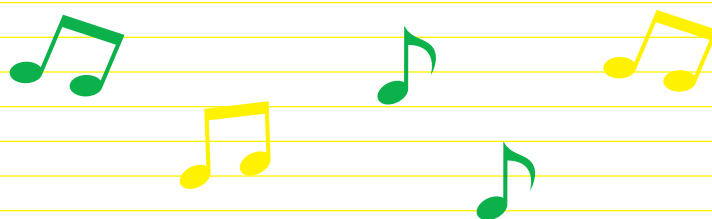
Cordes simpàtiques

No penses que hi ha cordes que contenen acudits. S'anomenen cordes "simpàtiques" a les que vibren i sonen sense tocar-les, per contagi d'altres cordes que sí que han sigut tocades.

Com és un piano per dins?

Si accedim a l'interior d'un piano, veurem que hi ha un arpa en el seu interior, tombada o de peu, segons es tracte d'un piano de cua o de paret. A més podrem comprovar que el so de cada nota està produït per una, dos o tres cordes.

Com diferenciar un violoncel d'un contrabaix

Molt fàcil: dels quatre membres de la família del violí, el contrabaix és l'únic que té els "múscles" (part superior de la caixa de ressonància) caiguts.

4

Entre xiulets i flautes: els instruments de vent

- Podries anomenar cinc instruments de vent diferents?
- Per què creus que les bandes de música estan formades sobretot per instruments de vent?
- Penses que és més fàcil tocar un instrument de vent que un de corda?

Els instruments de vent

Els instruments de vent són aquells que sonen bufant en el seu interior. Consisteixen en un tub amb el qual obtenim una nota bàsica i uns forats que permeten obtindre la resta de les notes.

Els forats es tapen directament amb els dits o, en alguns casos, amb ajuda d'unes claus o pistons.

Igual que ocorre amb els instruments de corda, els instruments de vent sonen més greus quant major és la longitud del seu tub. En molts instruments de vent el tub es troba enrotllat per a facilitar el seu maneig.

Classificació dels instruments de vent

Els instruments de vent es classifiquen en les subfamílies següents:

- Flautes

Flauta dolça

Flauta travessera

Flauta baix

- Instruments de llengüeta

Clarinet

Oboé

Saxòfon

- Instruments de metall

Trompeta

Trompa

Trombó

Reconeix el que sona

Escolta la gravació i tracta d'identificar els següents instruments de vent, ordenant-los per ordre d'aparició:

Flauta travessera - Clarinet - Saxòfon - Trompeta - Trombó

Llenguatge musical

Les indicacions de tempo

En una partitura, les indicacions de *tempo* són una sèrie de paraules en italià que ens indiquen la velocitat de la música. A continuació mostrem algunes d'elles:

Andante

Lent

Moderato

Ni lentament, ni de pressa

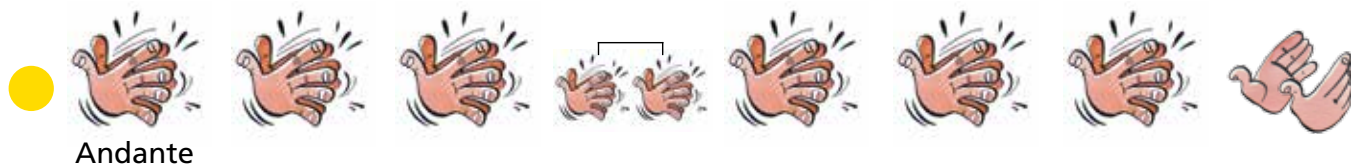
Allegro

Ràpid

- Aprèn aquesta tirallonga. Després, recita-la en tres velocitats: lenta, mitja i ràpida, repetint-la diverses vegades.

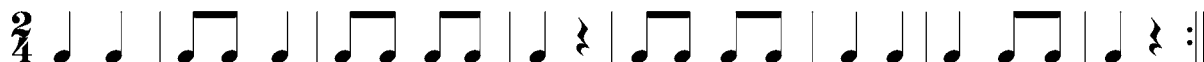
Paco Peco puso piso
piso puso Peco Paco

- Interpreta aquest ritme amb colps tenint en compte els canvis de tempo. Repeteix-ho diverses vegades sense detindre't.

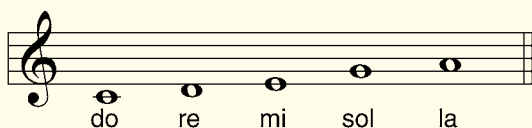
- Interpreta la següent partitura amb "TA". Has de tindre en compte les indicacions de tempo.

1ª vegada Moderato - 2ª vegada Allegro

Llenguatge musical

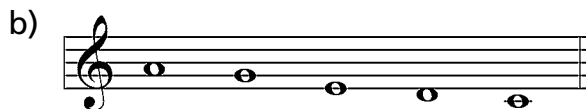
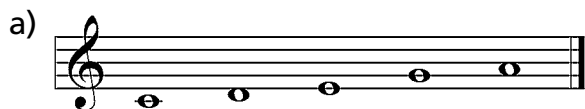
Les notes

- Anomena en veu alta les notes d'aquesta sèrie.

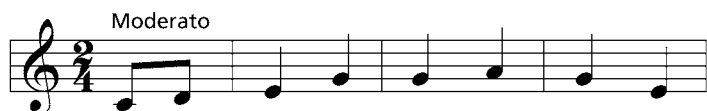

- Anomena en veu alta les notes de cadascun d'aquests exemples. Després entona'ls.

- Practica aquesta coneguda melodia seguint aquests passos:

1. Llig rítmicament les notes.
2. Canta-la amb el nom de les notes.
3. Canta-la amb "na, na, na".

Audició: *Trumpeter's Lullaby* de Leroy Anderson

El compositor

Leroy Anderson és un compositor i director d'orquestra nord-americana del segle XX. La seua mare era organista i son pare tocava la mandolina.

És conegut sobretot per una sèrie de peces breus, divertides i apegaloses, que són interpretades a sovint per orquestres, bandes de música i altres formacions.

L'obra

Trumpeter's Lullaby és una d'aquelles boniques composicions. Està dedicada a la trompeta i concebuda, possiblement, com un xicotet repte per als jòvens estudiants d'aquest instrument.

- Escolta la gravació i intenta seguir el musicograma. Observes algun canvi de tempo rellevant en l'obra? Assenyalas en quin moment es produeix.

MUSICOGRAMA

INTRODUCCIÓ

(Orquestra)

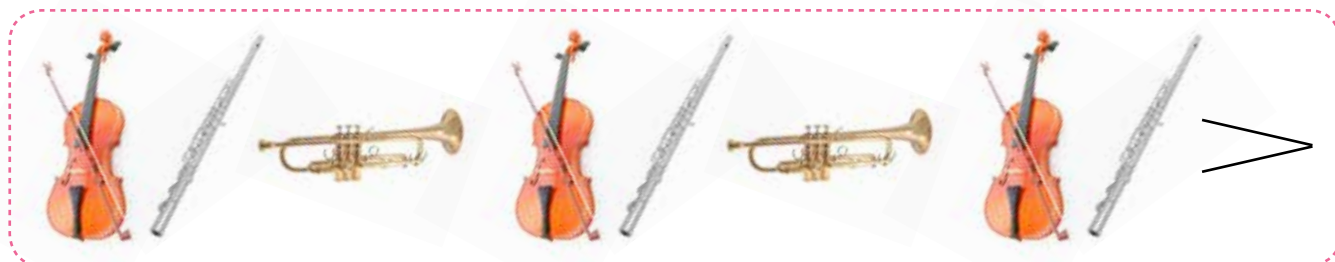

A1

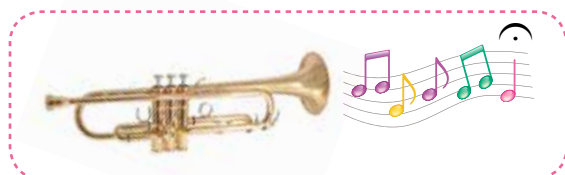

(Solista)

B

SOLO

A2

Cançó: He perdido el do

Es tracta d'una popular cançó d'origen francès.

- Escolta i aprén la cançó. Després canta-la seguint la gravació.

A

He perdido el do de mi clarinete,
he perdido el do de mi clarinete.
¡Cuándo se entere el profesor!, [¡Profesor!]
menudo enfado cogerá. [¡Cogerá!]

B

Opá camará, opá camará
opá, opá, opá.
Opá camará, opá camará
opá, opá, opá.

- Repetir amb saxòfon, bombardí, cornetí i flauta dolça.

- Escolta de nou la cançó i acompanya la part A amb colps.

He perdido el do de mi clarinete (bis)

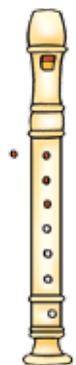
¡Cuándo se entere el profesor!,
¡profesor!

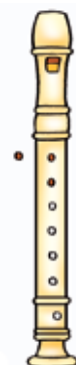
menudo enfado cogerá,
¡cogerá!

Flauta dolça

SOL

LA

SI

- Practica atentament els següents exercicis. Repeteix diverses vegades cadascun d'ells.

- Practica la següent peça. Després, interpreta-la escoltant el CD.

Va eixir el sol

Vicente Gil

Recorda que al tocar la flauta has de mantindre la teua esquena recta i els colzes lleugerament separats del cos.

ACTIVITATS

- Escriu al teu quadern: Què és el tempo musical?

- La duració d'una obra.
- L'afinació d'un instrument.
- La data d'una composició.
- La velocitat d'una obra.

- Relaciona al teu quadern cada expressió de tempo amb el seu significat.

Moderato

Lent

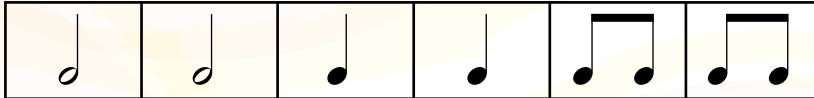
Allegro

Ni lentament, ni de pressa

Andante

Ràpid

- Tenint en compte la duració de les figures, calcula el valor total de cadascuna d'aquestes sèries.

a)

b)

c)

- Observa amb atenció i localitza dos instruments iguals.

Trobaràs més
activitats en:
www.pizzicato.sanpablo.es

EL MÓN DE LA MÚSICA

Fusta o metall?

El saxòfon és un dels instruments d'aparició més recent. Va ser inventat pel constructor belga Adolphe Sax. Ha tingut una gran acollida en la música popular i, en menor grau, en la clàssica. Encara que està construït en metall i té una sonoritat major, es tracta d'un parent del clarinet. Per tant, s'inclou en la família dels instruments de fusta.

L'atenció dels instruments

Els músics han de cuidar bé els seus instruments per a obtenir els millors resultats. Per això acudeixen regularment a especialistes per a fer el manteniment o la reparació que necessiten els instruments.

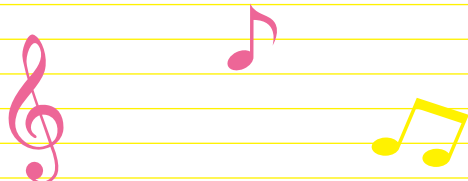
L'ocarina: l'instrument de vent més xicotet

L'ocarina és un xicotet instrument construït generalment de ceràmica. Té un orifici per a bufar i altres, en nombre variable, per a produir les notes. Sovint imita formes d'objectes o animals utilitzant-se més d'una vegada com a element decoratiu.

Botija d'aigua

És una botija xicoteta que plenem d'aigua i, al bufar, imita perfectament el refilet d'un pardal.

Música i naturalesa

Els reclams per a pardals són uns xiulets de fusta amb què s'imita el cant d'algunes aus. Hi ha una gran varietat i constitueixen uns curiosos parents dels instruments musicals. El més popular de tots és el que imita el cucut.

En aquestos no cal bufar

Encara que no es bufa, podem considerar a l'acordió com un instrument de vent, ja que el so es produeix per la vibració de l'aire a l'obrir i tancar una manxa. Els acordions poden ser de tecles o de botons i hi ha diversos tipus, com la concertina o el bandoneó.

5

Un poc més que soroll: els instruments de percussió

- Creus que és possible tocar melodies amb un instrument de percussió?
- Sabies que les orquestres utilitzen un instrument de percussió anomenat *fuet*?
- Has vist o escoltat alguna vegada un *vibràfon*?

Els instruments de percussió

La família de la percussió està formada per instruments que es toquen colpejant-los, sacsant-los, entroxocant-los o d'altres maneres semblants. Alguns d'ells es toquen amb baquetes i altres directament amb les mans.

En la majoria de les ocasions, els instruments de percussió tenen una funció rítmica dins de l'obra musical, excepte en el cas dels instruments de làmines. Estos són capaços d'interpretar melodies i també acords.

Podem organitzar els instruments de percussió en els tres grups següents:

- Instruments amb pegat (tambors)

Timbala

Bombo

Caixa

Canoes

- Instruments sense pegat

Pandereta

Castanyoles

Triangle

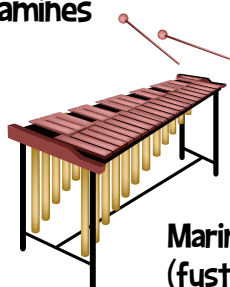

Temple-block

Cortina

- Làmines

Marimba
(fusta)

Vibràfon
(metall)

Glockenspiel
(metall)

Reconeix el que sona

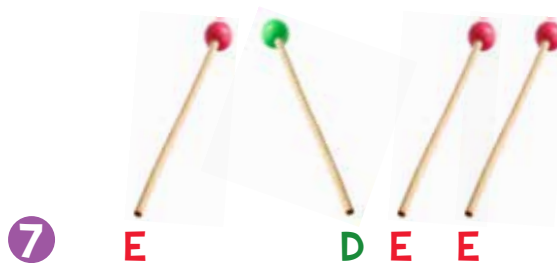
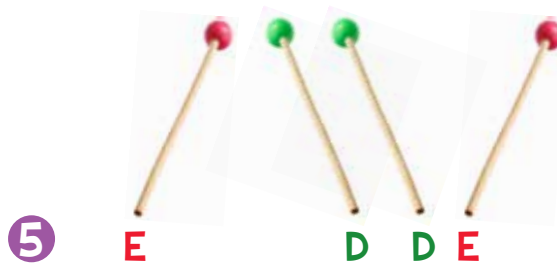
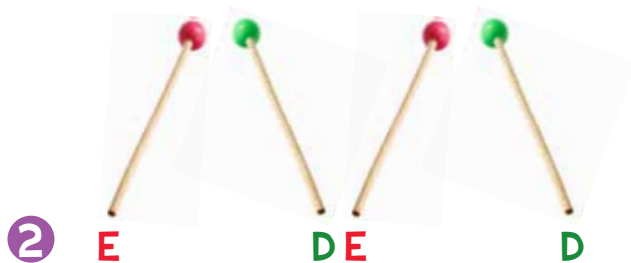
Escolta la gravació i tracta d'identificar els següents instruments de percussió, ordenant-los per ordre d'aparició:

Timbales - Caixa - Canoes - Pandereta - Castanyoles - Vibràfon

Especial làmines

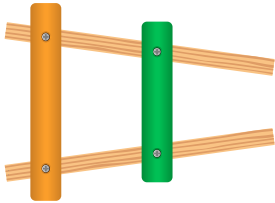
Observa i aprén la forma correcta de subjectar les baquetes per a tocar un instrument de làmines.

- Practica els següents exercicis de baquetes sobre una taula o cadira. Fes-ho lentament i repetint diverses vegades cada exercici. Procura mantindre sempre el mateix angle entre les dos baquetes.

Llenguatge musical

- Interpreta els següents exercicis sobre un instrument de làmines on únicament deixem les plaques re i sol.

♩ = mà esquerra

♩ = mà dreta

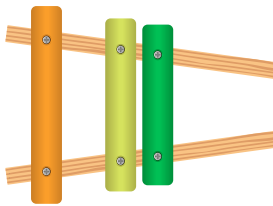
1.

2.

3.

4.

- Afegeix ara la placa fa i practica aquestes dos senzilles melodies.

Primera melodia

Segona melodia

Audició: *Ring Dem Bells* de Ellington-Mills

L'instrument

El vibràfon és un instrument recent. Està format per 37 làmines de metall organitzades com el teclat d'un piano. Amb un pedal s'acciona un apagador que deté la vibració de les làmines.

El vibràfon s'utilitza sobretot en música de jazz i, de vegades, en l'orquestra simfònica.

L'interpret

Lionel Hampton és un músic de jazz nord-americà. Va començar tocant la bateria i posteriorment va triar el vibràfon com a instrument principal amb el qual va arribar a fer-se molt popular. Va ser el primer en utilitzar aquest instrument en la música de jazz i possiblement es l'interpret més conegut.

Com podràs comprovar en aquest exemple, el jazz és un estil musical basat en la improvisació. Escolta la gravació i tracta de seguir el musicograma.

MUSICOGRAMA

Vibràfon
Tema adornat

Improvisació

Saxòfon Tenor
Improvisació

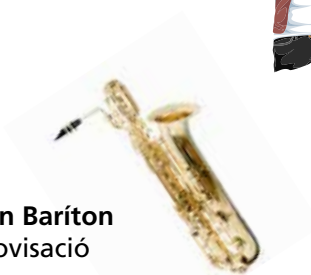
Veu
Tema

Improvisació

Trompeta (amb sordina)
Improvisació

Saxòfon Baríton
Improvisació

Improvisació

Cançó: *Sakura*, tradicional de Japó

Sakura és una cançó tradicional japonesa molt antiga que es canta en molts països. La seua lletra parla de la flor del cirerer a la primavera.

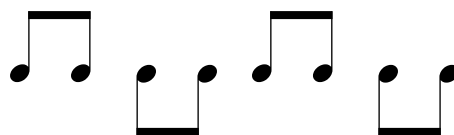
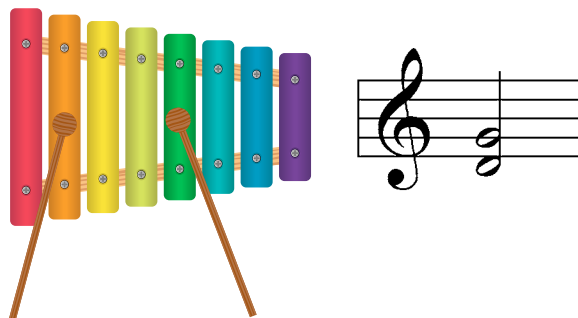
- Escolta la cançó fixant-te en la lletra. Després intenta cantar-la seguint de nou la gravació.

Sakura, sakura,
yayoi no sora wa.
Mi watasu kagiri,
kasumi ka kumo ka.
Nioi zo izuru,
izaya, izaya,
mini yukan.

Traducció

Flores del cirerer, flors del cirerer,
contra el cel de primavera,
Fins on aconseguix la vista.
És boira o són núvols?
Perfum en l'aire,
veuen ara, veuen,
mirem-les, per fi.

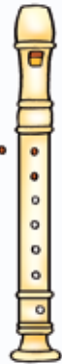
- Escolta de nou la gravació i acompanya-la amb l'instrument que t'indique el professor mentres altres companys canten la lletra.

Flauta dolça

SOL

LA

SI

- Practica atentament els següents exercicis. Repeteix diverses vegades cadascun d'ells.

- Practica la següent peça. Després, interpreta-la escoltant el CD.

Au clair de la lune

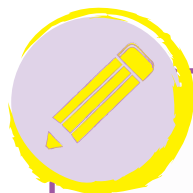
Intro A Tradicional

FIN B

De A a FIN

Per qüestions d'higiene, els instruments de vent han de ser d'ús personal. No és aconsellable prestar la flauta pròpia ni utilitzar la d'altres companys.

ACTIVITATS

- Escriu al teu quadern algun exemple d'instruments de percussió que es toquen:
 - a) Colpejant-los
 - b) Sacsant-los o agitant-los
 - c) Entrexocant-los
- Escriu la teua pròpia definició dels instruments de làmines. Posa tres exemples d'aquest tipus d'instruments.
- Com s'anomenen els objectes amb què colpegem alguns instruments de percussió com el tambor?

- a) Faristols
- b) Diapasons
- c) Batutes
- d) Baquetes

- Quin d'aquestos és el nom del vibrafonista que interpreta la peça que hem escoltat en l'audició d'aquesta unitat?

- Lionel Hampton
- Benjamin Franklin
- Stan Laurel
- John Lennon

- De quin país és originària la cançó *Sakura* inclosa en aquesta unitat?

a) França

b) Japó

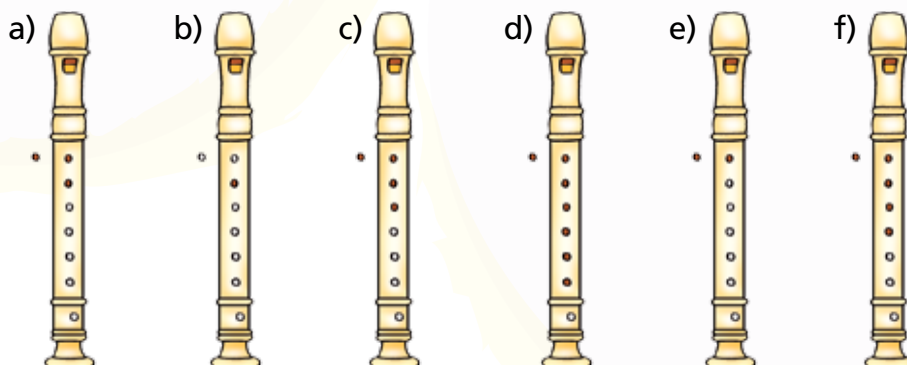

c) Itàlia

d) Cuba

- Quina d'aquestes posicions correspon a les notes SOL, LA i SI en la flauta dolça?

Trobaràs més
activitats en:
www.pizzicato.sanpablo.es

EL MÓN DE LA MÚSICA

El so més llarg

El gong és un instrument d'origen oriental amb una antiguitat de diversos milers d'anys. Se li han atribuït propietats curatives. El seu so és, possiblement, el més llarg entre tots els instruments. La seua vibració pot arribar a percebre's més enllà dels deu segons.

Bidons sonors

El steel drum és un instrument característic de la música Jamaicana i altres països del Carib. Consisteix en un bidó metàl·lic amb diversos enfonsaments en la tapa superior. L'intèrpret colpeja la tapa amb un parell de baquetes obtenint una nota diferent de cada enfonsament. Com en altres famílies instrumentals, hi ha orquestres formades per diversos tipus de steel drums.

Sabies que?

Amb els moderns timbals d'orquestra és possible fer melodies, ja que estan proveïts d'uns pedals amb els quals és possible obtenir totes les notes d'una escala. El "timbaler" controla aquestos pedals amb els peus mentres es maneja les dos maces amb les mans.

Un instrument molt descansat

El caixó flamenc és un dels instruments més pràctics que existeixen. Es tracta d'un simple caixó de fusta rectangular i col·locat en posició vertical. L'interpret es col·loca sobre ell i colpeja la tapa frontal amb les mans. No és res estrany que un instrument tan còmode i senzill haja aconseguit una gran popularitat en els últims anys.

Mags de les baquetes

Alguns percussionistes s'especialitzen en els instruments de làmines, com la marimba i el vibràfon. Després d'anys de pràctica, alguns d'ells són capaços de subjectar tres baquetes amb cada mà, controlant la separació entre elles i la seua inclinació respecte a l'instrument. D'aquesta forma poden tocar acords de fins a sis notes.

El redoblament

És un dels recursos més eficaços dels instruments de percussió. En el món del circ ha sigut una ferramenta fonamental per a acompanyar les intervencions de trapézistes, malabaristes, pallasos i altres números. És també un recurs freqüent en la música per a banda o orquestra. Per a aconseguir fer un redoblament, els percussionistes treballen durant molt de temps un exercici consistent a donar dos cops amb cada baqueta cada vegada més de pressa.

6

Mirant al futur: els instruments electrònics

- Quines creus que poden ser els avantatges dels nous instruments electrònics respecte als tradicionals? I els inconvenients?
- Saps el que és un sintetitzador?
- Has vist o escoltat alguna vegada una bateria electrònica?

Els instruments electrònics

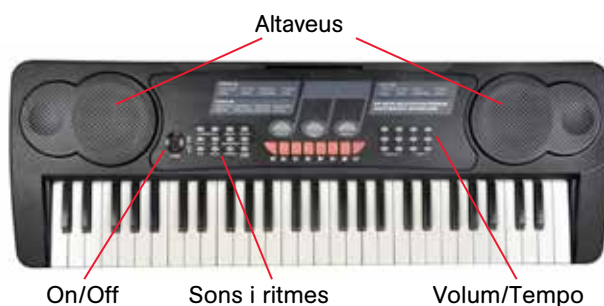
Els instruments electrònics són aquells que necessiten l'electricitat per a funcionar, és a dir, cal connectar-los a la xarxa elèctrica o activar una o varies piles allotjades al seu interior.

L'aparició dels instruments electrònics és recent i s'utilitzen sobretot en la música moderna.

En els últims anys, la combinació entre l'electrònica i la tecnologia digital, és a dir, els ordinadors i els seus derivats, ha multiplicat les possibilitats d'aquests instruments.

Principals instruments electrònics

Teclat electrònic: Ofereix una gran varietat de ritmes, sons i efectes.

Bateria electrònica: Reprodueix la forma i els elements de la bateria convencional, però el so es produeix electrònicament.

Guitarra elèctrica: És el més popular dels instruments electrònics. El so es produeix al vibrar les seues cordes, es recull i s'amplifica per mitjà d'unes pastilles.

Reconeix el que sona

Escolta la gravació i numera les mostres sonores per ordre d'aparició:

Guitarra elèctrica - Bateria electrònica - Teclat electrònic

Llenguatge musical

Repàs

- Practica el següent ritme amb colps.

Recorda el significat de les abreviatures *p* i *f*.

f

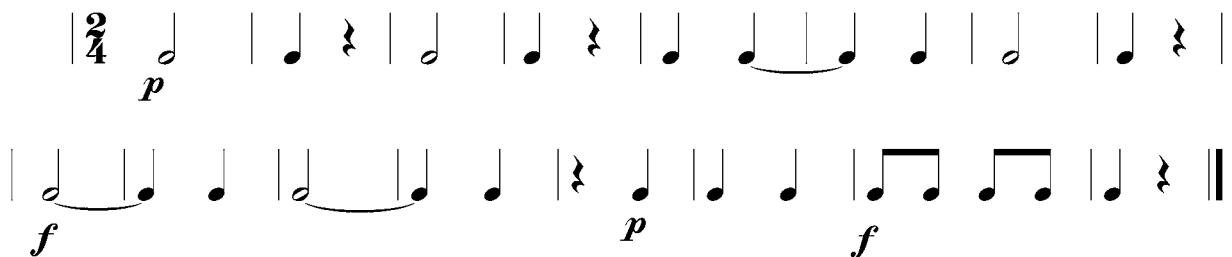

p

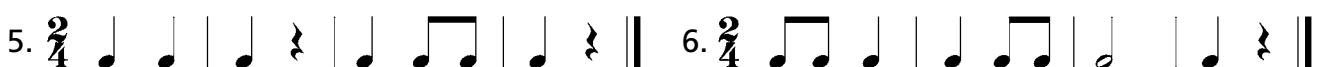
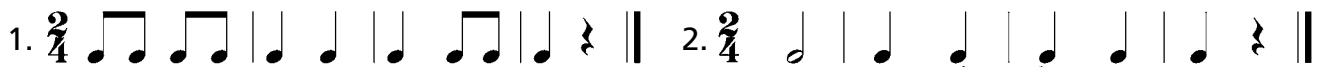

f

- Interpreta la partitura amb "TA" o l'instrument de l'aula que t'indique el professor.

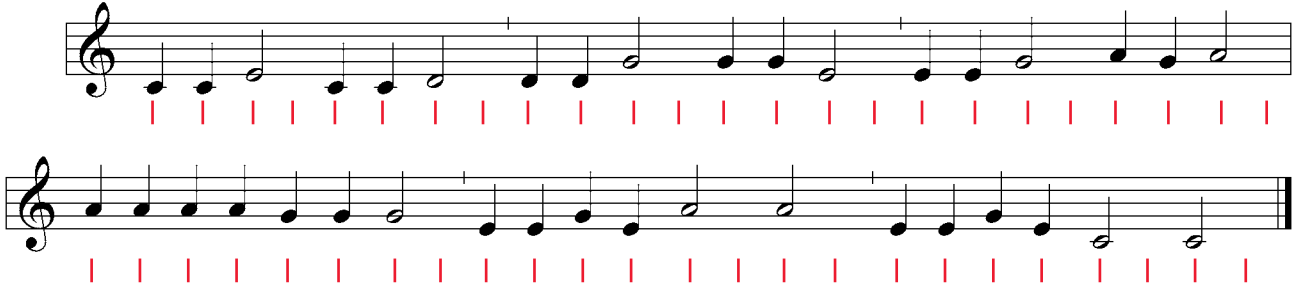
- Practica cadascun d'aquests ritmes amb colps i repetint-los diverses vegades. Després escolta el professor i identifica el ritme que ha tocat.

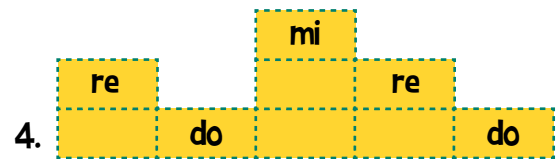
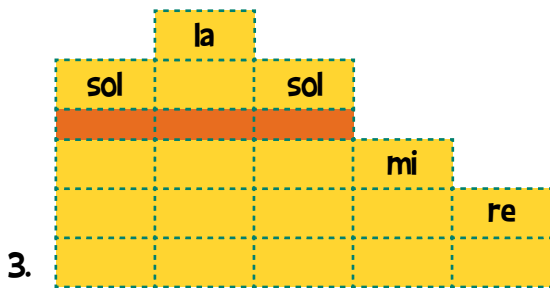
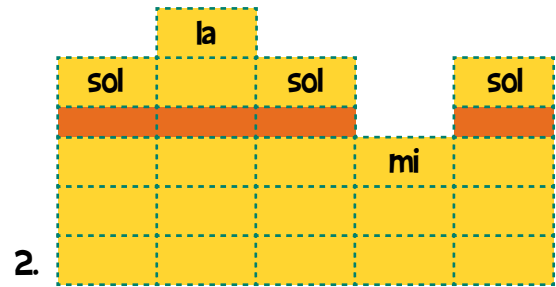
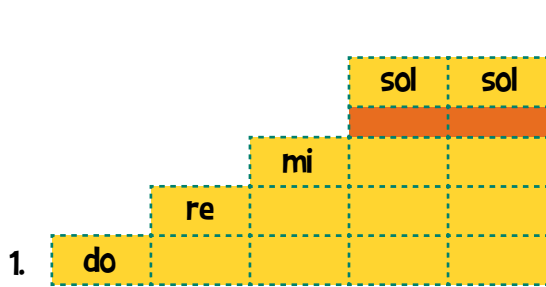
Llenguatge musical

Repàs

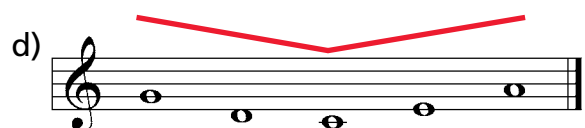
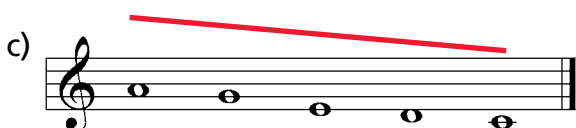
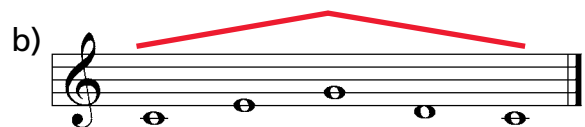
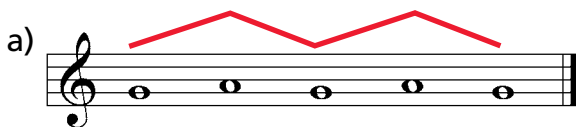
- Marca el pols i anomena les notes en veu alta i sense entonar.

- Entona les notes d'aquestos blocs tenint en compte la seua altura.

- Escolta i identifica els moviments melòdics cantats o tocats pel teu professor entre els següents.

Audició: *La Dansa del foc* de Manuel de Falla

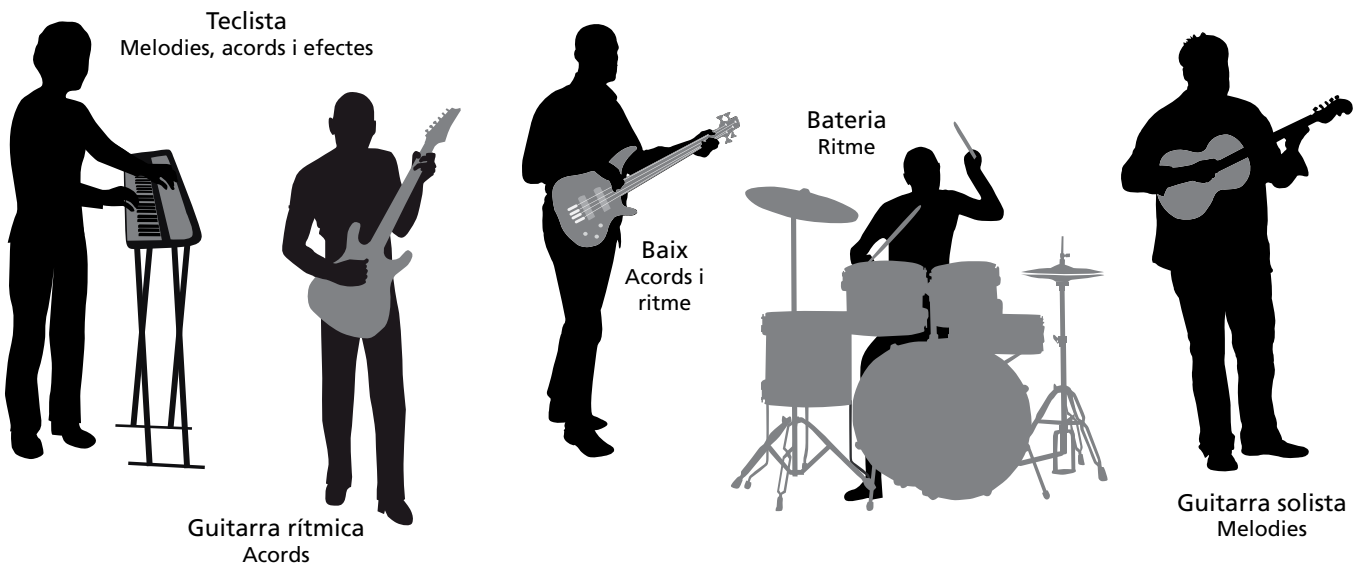
L'obra

La Dansa del foc és una peça musical molt coneguda que forma part de l'obra *L'amor bruixot* del compositor espanyol Manuel de Falla (1876-1946). El que escoltem en aquesta gravació és una versió moderna en la qual els instruments de l'orquestra són substituïts per instruments electrònics.

L'interpret

Els Rellamps és un grup de rock espanyol dels anys 60, especialitzat en versions instrumentals (és a dir, sense cantant) de temes de música clàssica i tradicional espanyola. També compten amb nombrosos temes propis.

La composició del grup és la següent:

Guia per la audició

- Escolta la gravació i tracta de seguir l'esquema.

1

INTRODUCCIÓ

Efectes, orgue, bateria

2

TEMA 1

Guitarra (registre greu)

3

TEMA 1

Guitarra (registre agut)

4

PONT

Efectes, orgue

5

TEMA 2

Guitarra

6

TEMA 3

Guitarra

7

INTRODUCCIÓ

Cançó: *El dedini*

Es tracta d'una cançó popular amb aires de *rock and roll* d'origen desconegut.

- Escolta i aprén la cançó. Després, canta-la seguint la gravació.

No sé lo que me pasa
cuando muevo el dedini,
cuando muevo el dedini,
cuando muevo el dedini.

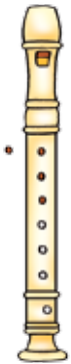
No sé lo que me pasa
cuando muevo el dedini
es que estoy loco por ti, ¡hey!

¡Hey! bugui, bugui.
¡Hey! bugui, bugui.
¡Hey! bugui, bugui,
y es que estoy loco por ti, ¡hey!

- Forma parella amb el company que t'indique el professor i balla al compàs de la música. Observa les il·lustracions i imita aquestos moviments.

Flauta dolça

SOL

LA

SI

- Practica atentament els següents exercicis. Repeteix diverses vegades cadascun d'ells.

- Practica la següent peça. Després, interpreta-la escoltant el CD.

Melodia per a un robot

Vicente Gil

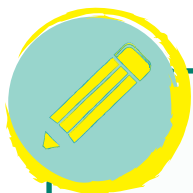
Intro

A

B

Has de netejar la teua flauta regularment. Consulta amb el teu professor com fer-ho.

ACTIVITATS

- Defineix de la millor forma possible amb les teues pròpies paraules la guitarra elèctrica.
- Explica els avantatges i inconvenients que pot tindre un teclat electrònic respecte a un piano convencional.
- Escribeu al teu quadern el nom del grup pop que ha protagonitzat l'audició d'aquesta unitat.
 - Els ulls de Floyd
 - Els Rellamps
 - Mans de seda
 - Els titans del ritme
- Fes un cartell amb els teus cantants o grups favorits.
- Busca informació en internet i fes un xicotet treball d'un foli sobre l'origen dels instruments electrònics.
- Interpreta correctament aquest exercici amb colps i després respon al teu quadern a les preguntes.

- a) Quantes blanques has tocat?
- b) Quantes negres has tocat?
- c) Quantes corxeres has tocat?
- d) Quants silencis de negra has fet?
- e) Quants colps has donat en total?

Trobaràs més
activitats en:
www.pizzicato.sanpablo.es

EL MÓN DE LA MÚSICA

El sistema MIDI

La majoria dels instruments electrònics actuals poden connectar-se entre si o amb els ordinadors gràcies al sistema MIDI. El significat d'aquestes sigles és "Musical Instruments Digital Interfície", és a dir, "Connector Digital d'Instruments Musicals". A través dels cables MIDI viatgen d'un costat a un altre totes les característiques de les notes musicals: nota, tipus de so, volum, intensitat, etc.

Dos en una

En l'actualitat nombrosos guitarristes utilitzen un model mixt entre guitarra acústica (la que no cal connectar) i guitarra elèctrica. Rep el nom de "semiacústica" i té característiques d'ambdues. D'aquesta manera l'interpret pot passar d'un estil musical a un altre sense necessitat de canviar d'instrument.

El micròfon

Este xicotet artefacte imprescindible per a conservar la música es defineix en el llenguatge tècnic com un "transductor electroacústic", és a dir, un aparell capaç de convertir les vibracions sonores en energia elèctrica. Perquè les vibracions que recull el micròfon resulten audibles a la nostra oïda, es requereix posteriorment l'ús d'un altre aparell conegut com a altaveu o amplificador.

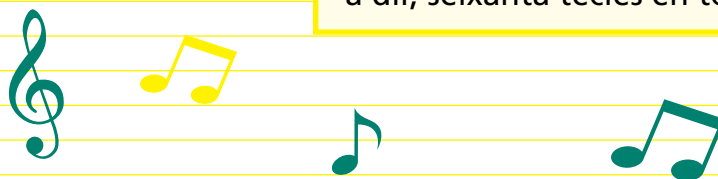
Una família confusa

Existeix al mercat una gran varietat de tipus i models de teclats electrònics que podem classificar de la manera següent:

Teclat domèstic

És el més comú. Sovint s'anomena, incorrectament, "orgue electrònic". La seua característica principal és una gran varietat de sons i ritmes. És possible acompanyar melodies amb un sol dit de la mà esquerra o adaptar la velocitat. El teclat d'aquests tipus d'instruments consta de 5 octaves, és a dir, seixanta tecles en total.

Piano electrònic

Naix com a alternativa, econòmica i funcional, al piano tradicional de paret i fusta, l'aspecte del qual, tacte i sonoritat tracta d'imitar. Té el mateix nombre de tecles que el piano convencional i algunes prestacions pròpies dels teclats domèstics. El seu ús amb auriculars fa possible utilitzar-ho en hores de descans.

Sintetitzador

El seu aspecte pot variar entre el d'un teclat domèstic i altres diferents dissenys. La seua utilitat principal és la de poder crear sons nous o modificar altres preexistents. Es tracta d'una poderosa ferramenta concebuda per a estudis de gravació o músics professionals.

Cançons en valencià

La xata merenguera (Popular)

La xata merenguera, huit, nou, deu,
com és tan fina, trico, trico, trac,
com és tan fina lairó, lairó,
lairó, lairó, lairó, lairó.

Es pinta els colorets, huit, nou, deu,
amb plastilina, trico, trico, trac,
amb plastilina lairó, lairó,
lairó, lairó, lairó, lairó.

Sa mare li cridava, huit, nou, deu,
renta't les galtes, trico, trico, trac,
renta't les galtes lairó, lairó,
lairó, lairó, lairó, lairó.

Que ara vindra Joanet, huit, nou, deu,
a festejar-te, trico, trico, trac,
a festejar-te lairó, lairó,
lairó, lairó, lairó, lairó.

La lluna, la pruna (Popular)

La lluna, la pruna,
vestida de dol;
son pare la crida,
sa mare no vol.

Un pam, dos pams, tres pams,
quatre pams, cinc pams. (2)

El panxo li diu al punxo
vols que et punge en un punxó,
el punxo li diu al panxo
punxa'm però en la panxa no.

Penyagolosa (Popular)

Penyagolosa gegant de pedra,
la teua testa plena de neu,
penyagolosa, penyagolosa,
a la tempesta, al sol i al vent. (2)

Fita senyera del poble meu,
fita senyera del poble meu.

Eleven blank musical staves, each with a treble clef, arranged vertically down the page.

Índex

Unitat 1

Els instruments de la nostra aula de música.....	4
Classifiquem els instruments de l'aula de música	5
Llenguatge musical. Les figures	6
Llenguatge musical. Les notes.....	7
Audició: <i>Parade of the tin soldiers</i> de L. Jessel.....	8
Cançó: <i>La flauta de Bartolo</i> (Popular. Adap.: V. Gil).....	9
Flauta dolça	10
Activitats.....	11
El món de la música	12

Unitat 2

La veu humana: l'instrument més pròxim	14
La veu en la música	15
Llenguatge musical. El compàs de dos per quatre.....	16
Llenguatge musical. La nota RE	17
Audició: Duet de <i>La Flauta Màgica</i> de Mozart.....	18
Cançó: <i>Yankee Doodle</i> (Popular)	19
Flauta dolça	20
Activitats.....	21
El món de la música	22

Unitat 3

Música per a la intimitat: els instruments de corda	24
Polsar, fregar o percutir: els instruments de corda	25
Llenguatge musical. Les indicacions d'intensitat	26
Llenguatge musical. Les notes.....	27
Audició: <i>Gran vals per a guitarra</i> de F. Tárrega	28
Cançó: <i>Gatumba</i> (nadala popular)	29
Flauta dolça	30
Activitats.....	31
El món de la música	32

Unitat 4

Entre xiulets i flautes: els instruments de vent	34
Els instruments de vent.....	35
Llenguatge musical. Les indicacions de tempo	36
Llenguatge musical. Les notes.....	37
Audició: <i>Trumpeter's Lullaby</i> de L. Anderson	38
Cançó: <i>He perdido el do</i> (Popular. Adap.: V. Gil).....	39
Flauta dolça	40
Activitats.....	41
El món de la música	42

Unitat 5

Un poc més que soroll: els instruments de percussió.....	44
Els instruments de percussió.....	45
Llenguatge musical. Especial làmines	46
Llenguatge musical	47
Audició: <i>Ring Dem Bells</i> de Ellington-Mills	48
Cançó: <i>Sakura</i> (tradicional japonesa).....	49
Flauta dolça	50
Activitats.....	51
El món de la música	52

Unitat 6

Mirant al futur: els instruments electrònics.....	54
Els instruments electrònics.....	55
Llenguatge musical. Repàs	56
Llenguatge musical. Repàs	57
Audició: <i>La Dansa del foc</i> de M. de Falla.....	58
Cançó: <i>El dedini</i> (Popular)	59
Flauta dolça	60
Activitats.....	61
El món de la música	62